

В. В. Рябікова, студентка
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ШКОДИ ВІД ЛІСОВИХ ПОЖЕЖ У КУП'ЯНСЬКІЙ ГРОМАДІ, СПРИЧИНЕНИХ ОБСТРІЛАМИ

Анотація. Досліджено екологічні наслідки війни для лісових ландшафтів Куп'янського району Харківської області. Проаналізовано інформацію стосовно першого тижня травня 2024 р., коли вигоріли ліси на площі 28 га. Обраховано економічну шкоду, завдану довкіллю.

Ключові слова: лісові ландшафти, пожежі, війна, економічна шкода

Війна внесла катастрофічні зміни в рослинний світ Куп'янського району. Бойові дії, обстріли та пожежі знищили значні площі сільськогосподарських угідь, степових ділянок і лук. Вибухи та гусениці важкої техніки пошкодили ґрунт, що призвело до деградації рослинного покриву. Особливо постраждали заплавні луки, де внаслідок бойових дій були зруйновані гідротехнічні споруди, що регулювали рівень води. Це призвело до затоплення одних ділянок і висихання інших, що негативно позначилося на рослинності.

На основі повідомлень у соцмережах зібрано статистику впливу бойових дій на досліджувану територію. Для прикладу взято перший тиждень травня 2024 року, оскільки в цей період інтенсифікувались бої на Куп'янському напрямі.

- Ввечері, 1 травня, як повідомили в ДСНС, російські військові з артилерії обстріляли околиці села Новоосинове, Курилівської громади, спричинивши масштабну пожежу. Прибувши на місце обстрілу, рятувальники виявили що горить хвойна підстилка. Вогонь розповсюдився на площу приблизно 8 гектар. На місці обстрілу працювали 3 оперативні відділення. Пожежу вдалося ліквідувати протягом двох годин, і не допустити ще більшого розповсюдження. "Жертв та постраждалих немає", - зазначили надзвичайники [1].

- Впродовж дня 7 травня на Куп'янщині через обстріли виникло три лісові пожежі. Усі випадки зафіксовані та ліквідовані на території лісових масивів Курилівської територіальної громади. Поблизу села Глушківка горів ліс на площі 20 га, у селі Новоосинове горіла хвойна підстилка на площі 10 га, а в Подолах – на площі 4 га, - повідомили в ДСНС. За словами рятувальників, пожежі були ліквідовані силами пожежних підрозділів ДСНС та лісового господарства. Без жертв та постраждалих [1].

Оцінити обсяг шкоди, що заподіяна всьому природному комплексу досить складно. На сьогодні запропоновано сім офіційно затверджених методик, які дозволяють оцінювати екологічні збитки, спричинені військовими діями, у таких сферах, як земельні ресурси, ґрунти, атмосферне повітря, водні об'єкти, природно-заповідний фонд, лісові екосистеми, морські акваторії та надра. Так, наказом Міндовкілля від 13.04.2022 № 175 затверджено методику [2] розрахунку

неорганізованих викидів забруднюючих речовин або їхніх сумішей в атмосферне повітря в умовах надзвичайних ситуацій або воєнного стану. Ця методика враховує недоотримані доходи від екологічних зборів і податків, які множаться на певні коефіцієнти для визначення загальних екологічних збитків від військових руйнувань. За допомогою цієї методики [2] був здійснений розрахунок розміру шкоди заподіяної пожежами. В розрахунку використано такі коефіцієнти:

- Коефіцієнт безпеки (Кнеб): 3 для всіх випадків, що вказує на середній рівень безпеки.
- Коефіцієнт впливу на довкілля (Кв): 4 для 1 травня та 3 для 7 травня.
- Коефіцієнт масштабу події (Кмп): однаковий для всіх пожеж – 1.2.
- Коефіцієнт характеру походження (Кпп): однаковий для всіх пожеж – 10 (під час воєнного стану) .

Виходячи з інформації ДСНС про пожежу 1 травня 2024 р., коли площа пожежі становила 8.0 га розраховано обсяг викидів NO_x: 0.8 тони.

За даними про пожежу 7 травня 2024 р., де площа пожежі склала 20.0 га, обсяг викидів NO_x: 2.0 тони (найбільший показник серед усіх пожеж).

Для всіх випадків застосовувався єдиний екоподаток у розмірі 2 574.43 грн/тон. Таким чином, розмір шкоди розрахований для кожної події:

1 травня 2024 р. – 296 574.34 грн.

7 травня 2024 р. – 556 076.88 грн.

Загалом, використана методика оцінки збитків використовується для аналізу різних екологічних ситуацій, незалежно від їх причин. Основна відмінність полягає в юридичній кваліфікації події – ці збитки завдані в наслідок скоєння державою-агресором воєнного злочину і мають бути компенсовані репараціями.

Список використаної літератури

1. Головне управління НСНС України. Стрічка новин. <https://kh.dsns.gov.ua/>
2. Про затвердження Методики розрахунку неорганізованих викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-22#Text> (дата звернення: 22.02.2025).

Науковий керівник – Н. В. Максименко, д.геогр.н., проф.